

MaterDei

JAARBOEK 2015-2016
LAGERE SCHOOL

COLOFON

hoofdredactie: Peter Janssens

redactie: materiaal van onze kinderen verzameld door: Carine Vanmeldert, Nathalie Vloeberghs, Chris Vandenberghe, Sarah Housen, Anneleen Spans, Isabelle Smits, Virginie Joos, Eva Fernandez Gonzalez, Jessi Vanderlinden, Elisa Nobels, Tamara Knop, Peter Wittebrood, Katrien Lauwens, Evelyne Vandeuuren, Erna Desmet, Marleen Rosiers, Chris De Craen, Charlotte Hoogmartens, Hilde Vissenaekens, Bart Joris, Mieke Vansteenwinckel, Katrien Akkermans en Pascale Goffin.

tekeningen en kunstwerken gemaakt door de kinderen van onze school en verzameld door Aagje Ingels

ontwerp en realisatie: Graphic Design Céline Brichot

verantwoordelijke uitgever: Peter Janssens, luchtvaartlaan 70, 1150 Sint-Pieters-Woluwe

© 2016, Mater Dei - lagere school

LAGERE SCHOOL MATER DEI
LUCHTVAARTLAAN 70
1150 SINT-PIETERS-WOLUWE
TEL. 02 779 09 94
GVLS@MATERDEI-SPW.BE

Voorwoord

Beste vrienden van Mater Dei Lagere school,

"Een berg herinneringen is wat er ons rest wanneer we allen aan de grote vakantieperiode beginnen."

Dit was de eerste zin van mijn eerste editie van de jaarboekenreeks, zo'n tien jaar terug. Ik hoop van harte dat er ook dit schooljaar enkel mooie en deugdzame herinneringen overblijven. De samenstelling van een schoolgemeenschap is erg divers en daarom ook erg uitdagend. Kinderen en volwassenen komen samen en worden uitgenodigd om samen te leven, samen te werken en te leren.

Het gaat dan om leerlingen, leerkrachten, ouders, schoolmedewerkers, bestuurders, mensen die nauw verbonden zijn aan onze school,... We ontmoeten en er ontstaan als dusdanig aanknopingen, gesprekken, toevalligheden die een rijk pallet aan herinneringen vormen.

Ik heb alvast genoten van alle ontmoetingen het afgelopen schooljaar. Het was dan ook een jaar vol uitdagingen: de laatste hand aan het inhoudelijke aanbod van het WO-onderwijs met een opvolgdoorlichting in het vooruitzicht, een paar nieuwe medewerkers, een muzische schoolvoorstelling, de implementatie van het M-decreet, het verder zetten van het digitaliseren

van ons onderwijs met de laatste I3-borden in de klas en de aanzet tot ontwikkeling van een digitaal communicatieplatform, de verdere uitwerking van de VZW-structuur waar we toe behoren,...

En dan nog één heel specifieke uitdaging die ik graag wil vermelden : de aanpak van ons schrijfonderwijs. Het leek aanvankelijk onoverkomelijk veel en groot, maar stapsgewijs zijn we kunnen evolueren en uitmonden in een robuuste structuur met positieve resultaten.

Het voltallige lerarenkorps heeft zich met man en macht op deze uitdaging gegooid. Daarbij was er een gids die vol overgave het project geleid heeft en dankzij de intensieve afstemming met de titularissen, een antwoord heeft kunnen bieden aan de vastgestelde tekorten op vlak van schrijven. Juf Anneleen geflankeerd door Ellen Daniëls van OCB, heeft dit project ter harte genomen.

Het was noodzakelijk om een verbonden partner, onze ouders, mee op de hoogte te houden. Er kwam een uiteenzetting op de de ouderraad en daaruitvloeiend een nog steeds te consulteren digitale presentatie op ouderniveau via de website. De informatiestroom betreffende ons schrijfonderwijs sluiten we nu af met dit

jaarboek. Juf Anneleen heeft een volledige synthese gemaakt van onze aanpak en doelstellingen. Dit alles vormt het inhoudelijke luik van deze editie van het jaarboek. Uiteraard krijgen jullie naar jaarlijkse gewoonte ook tal van foto's te zien. Elk leerjaar en elke klas komt aan bod, met in de kantlijn foto's op schoolniveau en een paar kiekjes van het team.

Ik wens jullie dan ook heel veel kijk- en leesplezier,
Met genegen groeten,
Meester Peter directeur.

Inhoud

Voorwoord	4
Visie van de school	8
Artikel: Schrijven onder de loep	10
1. schrijfmotoriek	13
2. spelling	15
3. schrijven	22
Het team	29
Mater Dei in beeld: Fotoboek - eerste jaar	30
tweede jaar	36
derde jaar	42
vierde jaar	48
vijfde jaar	54
zesde jaar	60
Groepsfoto van onze school	65

Welke opdracht zien wij voor onszelf?

Door het aanbieden van kwaliteitsonderwijs...

Onze kerntaak heet nog steeds “**onderwijzen**” en we noemen onszelf van oudsher “leerkracht”. Geleidelijk aan ontstonden nieuwe namen voor nieuwe aspecten van deze kerntaak. Zo zijn we naast lesgever ook gids in het leerproces van leerlingen. We zijn vakdeskundige en ook coach van een groep jongeren. Dit ruime takenpakket vraagt blijvende investering in **vakbekwaamheid**, ontwikkeling van kennis en vaardigheden, permanente vernieuwing van het didactisch handelen en flexibiliteit in het omgaan met diverse groepen. Permanente **professionalisering** van alle medewerkers is dus een blijvend aandachtspunt. We willen immers dat elk kind en elke jongere uitgedaagd wordt om met de eigen **talenten** aan de slag te gaan, kansen krijgt om te groeien in zijn persoonlijk levensproject en te zoeken naar zijn specifieke bijdrage aan de samenleving. De **klastitularis** heeft in dit proces een bijzondere opdracht als verantwoordelijke voor de klasgroep.

... in een schoolcultuur die het goede bevestigt...

Dit alles in groep beleven schept tal van mogelijkheden. Eigen talenten ontdekken en ontwikkelen lukt enkel in de ontmoeting met de andere en in de waardering van de verschillen. Zoals de samenleving is ook de school een kruispunt van diverse culturen en tradities. In **dialoog** willen we elkaar beter leren kennen en vertrouwen opbouwen tussen alle partners in en rond de school. Zo ontdekken we de rijkdom van andere tradities en verdiepen we de eigen identiteit. Dat geeft iedereen kansen om te groeien in samenleven en in het onderscheiden van wat al dan niet van belang is in de eigen opgebouwde overtuigingen. Om dit waar te maken willen we een lerende organisatie zijn. We geloven dat ook ons eigen leerproces gebaat is met een cultuur die het goede bevestigt en het expliciet waardeert. Daarom is het **sanctie-arm** karakter van onze scholen gefundeerd op een gemeenschappelijke overtuiging: het gezag van het hart doet wonderen.

...groeien we in verbondenheid.

Vanuit onze traditie worden we opgevorderd om elkaar meer te bieden dan een zakelijk partnerschap. We willen een empatische organisatie zijn die **zorg** draagt voor al haar mensen, en vanuit een groot hart de inspanningen daartoe niet beperkt tot wat regelgeving ons voorschrijft. We geloven trouwens dat we zelf pas ten volle mens kunnen worden door het overstijgen van wat van buiten af wordt opgelegd. In onze scholen scheppen we ruimte om met elkaar de dialoog over zingeving aan te gaan. De boodschap van **Jezus Christus** is daarbij onze eerste inspiratiebron. Deze dialoog willen we voeren met respect voor de persoonlijke zoektocht van mensen en met waardering voor de inbreng van andere tradities. Op deze wijze willen we groeien in verbondenheid met elkaar, met de natuur en met wat ons als mensen overstijgt. Wij zijn een loyale partner binnen het **katholiek onderwijs** en onderschrijven zijn opdrachtverklaring.

SCHRIJVEN onder de loep

Anneleen Spans
Taalcoördinator

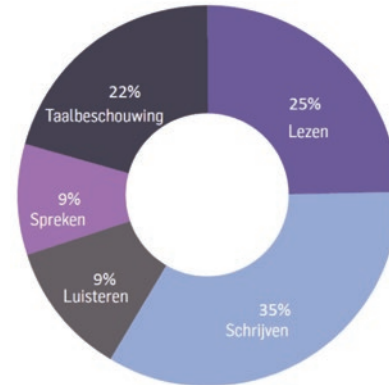
In onze vorige editie van het jaarboek kon u lezen aan welke voorwaarden degelijk leesonderwijs moet voldoen. Dit schooljaar gooiden we het over een andere boeg en hebben we ons schrijfonderwijs onder de loep genomen. Graag gids ik u doorheen onze aanpak voor schrijven en beschrijf ik volgende items:

- waarom we schrijven aanpakken;
- wat schrijven juist inhoudt (schrijfmotoriek, spelling en schrijven);
- hoe dit in de klas wordt aangepakt;
- en tot slot nog enkele tips voor mama's en papa's.

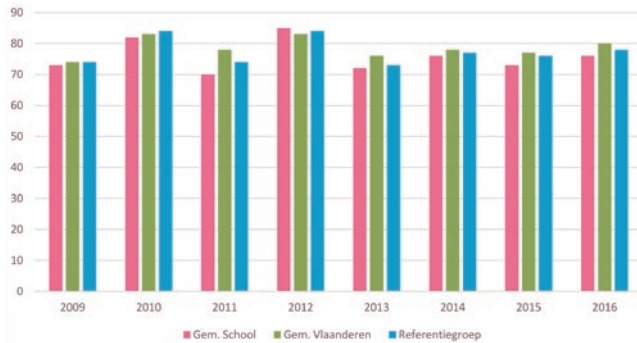
Waarom schrijven?

Bij een leerkrachtenbevraging in 2011 berekenden we hoeveel onderwijstijd er aan elk vak werd besteed. We stelden vast dat niet elk taaldomein gelijkwaardig werd behandeld. Een taalbeleidscoördinator werd aangesteld om dit aan te pakken. De focus werd in de eerste plaats gelegd op spreken en luisteren omdat beide domeinen stiefmoederlijk behandeld werden. Het aandeel schrijven bedroeg 35%, wat veel is. Wanneer we dit van naderbij gingen bekijken, bleek dat er heel wat tijd geïnvesteerd werd in spelling. Schrijven zelf kwam nog te beperkt aan bod.

OVERZICHT OP SCHOOLNIVEAU:
% VERDELING TAALANBOD BINNEN
4 DOMEINEN VAN TAAL

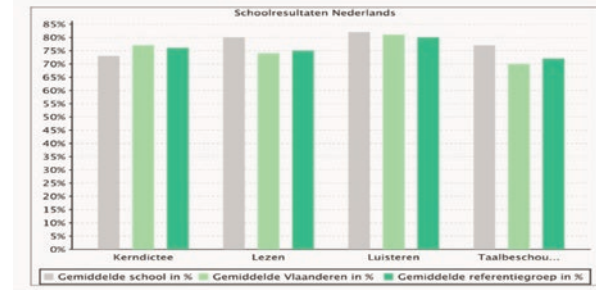

Evolutie resultaat IDP Spelling

Uit de resultaten van de interdiocesane proeven (afgenomen eind vierde en eind zesde leerjaar) blijkt reeds een aantal jaar dat ons onderwijs op vlak van spelling onvoldoende rendeert.

Resultaten IDP 2015 - Nederlands

Voor lezen, luisteren en taalbeschouwing scoren we daarentegen mooi boven het gemiddelde van Vlaanderen en het gemiddelde van onze referentiegroep. Hierboven vindt u ter illustratie de resultaten van de interdiocesane proeven afgenomen eind 2015 en merkt u dat we ook hier voor spelling met een score van 73% onder het gemiddelde van Vlaanderen en van onze referentiegroep scoren. De grafiek van de geïnvesteerde tijd en de resultaten van spelling vertonen een contradictorisch beeld. Ondanks het grote aandeel onderwijstijd dat gaat naar schrijven, blijven de resultaten ondermaats. Moeten we onze aanpak dan niet over een andere boeg gooien?

*Een methode overkomt je.
Deze werkwijze komt van ons.
Juf Mieke (beleidsondersteuner WO)*

In 2014 kwam een team inspecteurs onze school doorlichten. Eén van de focussen was het vak Nederlands. In het doorlichtingsverslag kwam eveneens aan bod dat het schrijfonderwijs op Mater Dei diende aangepakt te worden. We geven u graag enkele quotes uit het verslag mee.

- De functionaliteit van het spellingsonderwijs is niet optimaal. (Hiermee bedoelen de inspectieleden dat spelling ruimer is dan enkel de spellingsles. Bij schrijfsels van de leerlingen is het werken aan spelling veel levensechter en functioneler.)
- De aanvullende specifieke onderwijsleerpakketten voor spelling en schrift bemoeilijken een evenwichtig aanbod. (Door de methodes “Taalsignaal Anders Spelling” en “Sierlijk & Vlot” te gebruiken, is de onderwijstijd niet meer evenredig verdeeld. Te weinig tijd ging uit naar schrijflessen an sich.)
- Binnen het aanbod voor het domein schrijven primeert het spellingsonderwijs.

De redenen zijn duidelijk. Het was echt de hoogste tijd om onze aanvullende methodes (Taalsignaal Anders Spelling, Sierlijk & Vlot) overboord te gooien. Best vertrekken we met een schone lei en bouwen we op volgens onze eigen principes (wetenschappelijk onderbouwd), met behulp van Ellen Daniels (onze onderwijsondersteuner vanuit het Onderwijscentrum Brussel), maar vooral vanuit het besef “dit hebben

onze kinderen nodig, hiermee zijn ze het best gebaat”.

Schrijfdoel

Aan het eind van de basisschool kan en wil een kind zijn gedachten vlot en correct neerschrijven in overeenstemming met het spellingsysteem.

Het beheerst de spellingcode voor zover het die nodig heeft om op zijn niveau schriftelijk te communiceren.

Dit zijn de richtlijnen van de overheid die aantonen wat we met de leerlingen willen/moeten bereiken op het einde van de lagere school. Vanuit dit schrijfdoel onderscheiden we binnen het schrijfproces drie luiken:

- schrijfmotoriek
- spelling
- schrijven

Waar kinderen vlot, correct en met plezier boodschappen neerpennen, zijn schrijfmotoriek en spelling voorwaarden om tot goed schrijven te komen.

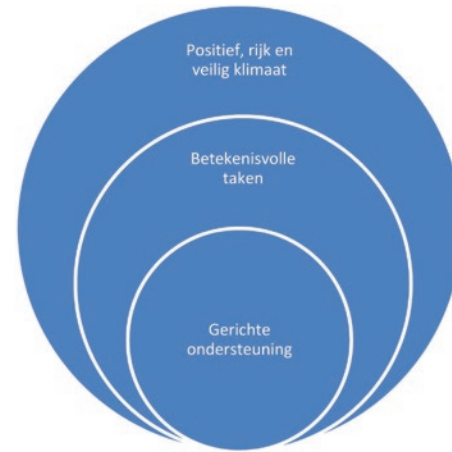
In wat volgt leest u onze visie voor elk van deze drie luiken.

Zowel schrijfmotoriek, spelling als schrijven wordt stap voor stap beschreven en geconcretiseerd aan de hand van een aantal praktijkvoorbeelden en quotes van de betrokken leerkrachten. In het donkerroos leest u hier en daar een tip voor ouders om thuis doelgericht aan de slag te gaan, aansluitend bij onze vernieuwde visie.

1. Schrijfmotoriek

Schrijfmotoriek krijgt een prominente plaats in het eerste en tweede leerjaar. Hier worden de kleine letters en hoofdletters aangeleerd. In de eerste graad van het basisonderwijs oefenen we voornamelijk op letter- en woordniveau, in het derde en vierde leerjaar wordt er verder gebouwd op zins- en tekstniveau. In de derde graad ligt de focus dan weer op het vormen van een eigen handschrift.

Hoe we schrijfmotoriek in de praktijk aanpakken, lichten we graag toe aan de hand van de drie cirkels die garant staan voor een krachtige leeromgeving. Zowel een positief, rijk en veilig klimaat, als betekenisvolle taken en gerichte ondersteuning zorgen voor een setting waarin kinderen zo krachtig mogelijk tot leren komen.

Positief, rijk en veilig klimaat:

De leerlingen voelen zich goed bij de schrijflessen, dankzij de mascottes. De letterkrekkel en Ivo nemen de leerlingen mee op allerlei avonturen. Het schrijflied zorgt ervoor dat leerlingen denken aan de juiste pengreep, zithouding en bladligging. Het schrijfhuis laat leerlingen toe de letters binnen de juiste lijntjes te schrijven.

Door de functionele, motiverende context die aangeboden wordt bij de schrijflessen en de link naar de kleuterschool (de principes en zelfs affiches met juiste schrijfhouding worden doorgetrokken) creëren we als school een positief, rijk en veilig klimaat.

Betekenisvolle taken:

Het aanleren van een letter gebeurt aan de hand van een verhaal. Eerst wordt het schrijven van deze letter grofmotorisch ingeoeffend, dit wil zeggen dat de leerlingen hun hele lichaam gebruiken. Ze wandelen de letter, schrijven met hun neus, ... Het schrijven van de letter gebeurt eerst groot en nadien steeds kleiner om te komen tot het schrijven van de aangeleerde letter op het werkblaadje. Er is steeds aandacht voor de verbinding van de letter met de volgende letters. Ter afronding van de les volgt steeds een motiverende en/of functionele activiteit (een quiz, een opdrachtje zoals het maken van een letterlijn, het verdienen van een button, een briefje schrijven met de net geleerde hoofdletter L (Lieve mama), ...).

Gerichte ondersteuning:

De leerlingen worden doorheen het schooljaar geobserveerd. Deze observaties gebeuren door juf Charlotte en/of de klasleerkracht. Aan de hand van deze observaties krijgen de kinderen extra hulp bij het schrijven van moeilijke letterverbindingen, bij het vormen van de juiste pengreep, bij de focus op de juiste zithouding, ... Deze gerichte ondersteuning werpt zijn vruchten af en laat leerlingen toe om op vlak van motoriek stappen vooruit te zetten.

Het is geweldig om te zien hoe kinderen zo enthousiast zijn voor de schrijflessen. De letterkrekel spreekt onze eersteklassers enorm aan.

Juf Carine (1A)

Het observeren van leerlingen neemt wel wat tijd in beslag, maar door gericht te gaan kijken helpen we kinderen nadien veel beter verder.

Juf Charlotte

(Sport & ondersteuning schrijfmotoriek)

TIPS voor mama's en papa's:

- **Zorg voor een leuke oefening. Zomaar overschrijven remt de motivatie. Laat een briefje schrijven, een etiketje maken voor de chocopot aan tafel, een kaartje om op de deur van de kamer te hangen, ...**
- **Hou de tips in verband met juiste pengreep en zithouding in het achterhoofd.**

2. Spelling

Eind augustus 2015, het moment waarop de leerkrachten afstand moesten nemen van de werkboekjes spelling. Taalsignaal Anders Spelling werd niet meer aangekocht voor de leerlingen. Het was even slikken voor de juffen en meester. Niet zozeer omwille van het gemis, wel omdat het onbekende hen wat schrik aan joeg. Ook voor mij was het even zoeken en wennen, want spelling over een andere boeg gooien: hoe begin je daaraan? Stap voor stap, was het antwoord. Zijn we eind juni 2016 al helemaal rond met deze vernieuwde aanpak? Helemaal niet, maar de krijtlijnen werden uitgezet en het onbekende werd stilaan wat bekender. Hieronder leest u het proces, maar ook de principes voor onze vernieuwde aanpak. En als kers op de taart een aantal veelbelovende resultaten...

STAP 1: De tijdsindeling

Zoals reeds in de inleiding gemeld, nam spelling een veel te groot aandeel in het lestijdenpakket in. Er werden 50 à 75 minuten spelling per week gegeven. De tijd die werd besteed aan spelling ging ten koste van schrijflessen. Terwijl de doorlichting net scholen wil stimuleren om schrijflessen te organiseren waar ook spelling zijn

plaats in heeft: functioneler spellingsonderwijs. We leren spelling om goed te kunnen schrijven, een goede speller is dus nog geen goede schrijver. De spellingslessen werden gereduceerd tot 25 minuten per week. Is dit niet te weinig, hoor ik u al luidop denken. De resultaten van de IDP's (zie inleiding) tonen aan dat 50 à 75 minuten spellingsonderwijs echt niet renderen. In wat volgt, hoop ik u nog verder te kunnen overtuigen.

STAP 2: Onze principes

- **Transfer** staat centraal. Geleerde woorden moeten niet enkel tijdens de spellingslessen correct geschreven worden. Ook binnen de andere domeinen (denk maar aan godsdienst, wereldoriëntatie, wiskunde, ...) kan de correcte schrijfwijze van een woord een leermoment zijn. We bevorderen deze transfer zoveel mogelijk.
- Correct leren schrijven is een **leerproces**. De groei van leerlingen is het belangrijkste. Een score op tien zegt heel weinig over dit groeiproces. Een groeirapport of een overzichtslijst met doelstellingen die al dan niet bereikt zijn, biedt een beter beeld op het kennen en kunnen van de leerling.
- Spellingsmomenten die **kort en krachtig** zijn, hebben een hoger rendement. Vandaar dat we opteren om slechts 25 minuten

spellingsonderwijs aan te bieden. Hier blijft het echt niet helemaal bij. Stel dat binnen een wiskundeles de spellingswijze van het woord "gemiddelde" aan bod komt, dan kan dit een kort en krachtig leermoment zijn. Dit toont aan dat die transfer belangrijke leermomenten kunnen zijn.

- **Interactie** tussen leerlingen toont een hogere leerwinst. Dit wil zeggen dat we binnen spellingslessen willen focussen op groepswerk, partnerdictee. Zo dagen we leerlingen uit om met elkaar te reflecteren over de schrijfwijze van een woord. Waarom schrijf je 'paard' al dan niet met een 'd' op het einde?
- We leggen de focus op **woorden uit de leefwereld** van de kinderen. Onthoudwoorden die niet in ons dagelijks taalgebruik aan bod komen, leren we niet meer automatisch aan. Wel leren we kinderen een woordenboek hanteren om de juiste schrijfwijze op te zoeken. Wij gebruiken toch ook hulplijnen indien we hier nood aan hebben?
- We brengen woorden aan in een **motiverende en/of functionele context**. Door spelvormen te integreren in de lessen, is de betrokkenheid van de leerlingen hoger. De functionaliteit van ons spellingsonderwijs willen we bekomen door te focussen op de schrijfwijze van woorden uit schrijfproducten van de leerlingen zelf. De woorden die de leerlingen zelf gebruiken bij schrijfmomenten, zijn woorden die ze correct moeten kunnen schrijven.

De afgelopen jaren heb ik vaak gehoord "bah, spelling!". Na het overnemen van 4A en de daarbij horende vernieuwde aanpak van spelling zagen de kinderen na een paar weken hun eigen vorderingen. Hun welbevinden ging erop vooruit. Van negatieve uitspraken is er geen sprake meer.

Meester Peter (4A)

STAP 3: Gedifferentieerd aanbod

We willen veel gericht spellingsonderwijs aanbieden. Tot vorig jaar hadden alle leerlingen eenzelfde werkboek en kregen ze allen dezelfde oefeningen, op dit moment willen we werken volgens de noden van de leerlingen.

Door de beginsituatie te bepalen (en dat doen we door het afnemen van een genormeerde toets, het PI-dictee) kunnen we nagaan:

- welke doelen de leerlingen reeds bereikt hebben. (Nodeloos oefeningen maken hierop is dus overbodig, aangezien de leerlingen deze leerstof al onder de knie hebben.)
- welke doelen hebben de leerlingen nog niet bereikt? (Dit zijn de items die tijdens de les aan bod moeten komen.)

Foto 1 Kinderen uit het derde leerjaar spelen een bingospel met spellingswoorden. Ze zijn betrokken en gemotiveerd. Zo leren ze bij.

Hoe krijgt deze manier van werken vorm in de verschillende leerjaren?

<p>Eerste leerjaar</p>	<p>Spelling zit verweven in het aanvankelijk lees- en schrijfproces. Leerlingen leren een letter lezen, nadien leren ze deze letter en woorden met deze letters schrijven. De focus ligt uiteraard op hoorwoorden (zie verder).</p>
<p>Tweede leerjaar</p>	<p>De leerlingen krijgen in week 1 een basisaanbod. Deze les bevat nieuwe leerstof en wordt dus door quasi alle leerlingen gevolgd.</p> <p>In week 2 wordt er ingezet op differentiatie.</p> <p>De leerlingen krijgen in groepjes of individueel oefeningen voorgeschoteld in functie van de doelen die ze nog niet bereikten.</p>
<p>Derde en vierde leerjaar</p>	<p>Er wordt op dezelfde manier gewerkt als in het tweede leerjaar, dus met een basisaanbod in week 1 en een gedifferentieerd aanbod in week 2.</p> <p>Daarnaast wordt er in week 2 een extra spellingsmoment van 25 minuten voorzien om schrijffouten uit schrijftaken te remediëren. De focus ligt hierbij op functioneel spellingsonderwijs.</p>
<p>Vijfde en zesde leerjaar</p>	<p>De leerlingen krijgen in week 1 een spellingscontract aangeboden. Dit contract is voor iedere leerling verschillend en wordt ingevuld aan de hand van de noden van de leerlingen. Daarnaast geeft de leerkracht geregeld dictees en een korte instructie om nieuwe onthoudwoorden aan te reiken. In week 2 gaan de leerlingen aan de slag met een schrijftaak waarbij ze hun schrijffouten verbeteren.</p>

De leerlingen werken elk aan de onderdelen waar zij nog nood aan hebben, wat ervoor zorgt dat iedereen betrokken is en op zijn of haar eigen tempo kan werken.

Juf Evelyne (6B)

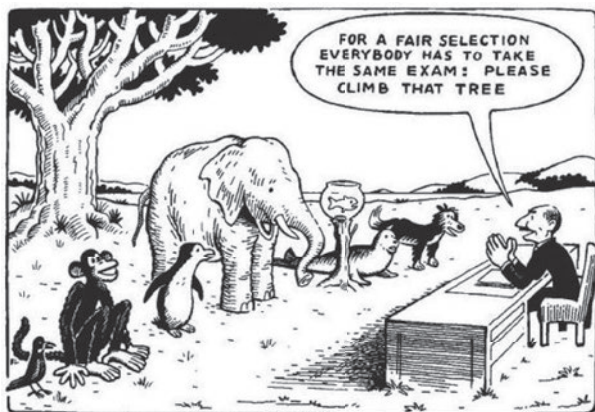

Foto 2 Kinderen uit het vijfde leerjaar werken aan hun spellingscontract. Soms werken ze in duo's, soms individueel. Ze werken aan hun persoonlijke aandachtspunten.

Leerlingen hebben een veel beter en ruimer besef over hun eigen werkpunten. Ze weten natuurlijk ook in wat ze al (heel) goed zijn.

Juf Evelyne (6B)

“Ik vind dat ik een beetje gegroeit ben in spelling. Maar ik ben trots op mij zelf.. Ik vind dat ik wel hoog aan het klimen ben in de boom. Maar ik hebt nog sommige moeilijkheden. Dus ben ik nog niet heelemaal boven.”
Dappere leerling uit het vijfde leerjaar met dyslexie

Figuur 3 Quote van Albert Einstein (door Juf Tamara – 5B)

Door gedifferentieerd te werken, kunnen we ook voldoende aandacht besteden aan leerlingen die leermoeilijkheden hebben. Kinderen met dyslexie krijgen in de derde graad de kans om via dyslexiesoftware aan de slag te gaan. We focussen op wat het kind al kan en oefenen in wat haalbaar en zinvol is. Binnen het contractwerk krijgen zij oefeningen op maat.

Het opstellen van een spellingsplan op maat van elk kind (binnen contractwerk of de differentiatielessen van spelling) gebeurt in

samenspraak met de zorgjuf. Zowel de klastitularis als het zorgteam krijgt zicht op de vorderingen die de leerlingen maken.

STAP 4: Strategieën die helpen om spelling te leren

Doorheen de lagere school leren we de leerlingen een vijftal strategieën aan. Deze strategieën kunnen leerlingen inzetten om woorden foutloos te schrijven. De strategieën vindt u hieronder uitgelegd. Een aantal concrete voorbeelden worden gegeven en de mama's en papa's vinden eveneens tips om deze strategieën thuis ook onder de aandacht te brengen.

1. HOORWOORDEN

Het auditieve aspect bij het schrijven van woorden is zeer belangrijk. Dit is een stap die we vroeger wel eens over het hoofd durfden te zien. Door woorden over te schrijven, leer je kinderen niet hoe ze het woord moeten schrijven. Wel door het woord nog eens luidop te zeggen en de klemtoon te leggen op het goed luisteren naar het woord.

De volgende stappen leren we de kinderen aan:

- Luister aandachtig naar het woord.
- Zeg het woord luidop na.

- Splits het woord in stukjes.
- Denk na over de moeilijke stukjes.
- Schrijf het woord stap voor stap op.
- Controleer wat je schreef.

Enkele voorbeelden van hoorwoorden: kapstok, trapeuning, grasperk, ...

TIPS voor mama's en papa's:

- Dicteer woordjes. Laat uw kind het woord luidop herhalen terwijl het van de ene kant van de woonkamer naar de andere kant wandelt. Laat uw zoon of dochter het woord noteren. Controleer en geef positieve feedback.

2. REGELWOORDEN

Willen kinderen deze woorden correct schrijven, dan zullen ze een regel moeten toepassen.

Bekende regels zijn:

- **Hoofdletters en leestekens gebruiken**
- **Eindletter d of t?**

Schrijf je het woord 'paard' met een 'd' of een 't'? Maak het woord langer, dan hoor je hoe het moet: 'paarden', ik hoor een 'd', ik schrijf 'paard'.

• Schema enkel of dubbel

Woorden als bomen en takken leren leerlingen juist schrijven door de regel toe te passen.

'bomen' → ik hoor een lange klank, namelijk 'oo' → de klinkerdief komt een letter weghalen, ik schrijf 'bomen' dus slechts met 1 'o'.

'takken' → ik hoor een korte klank, namelijk 'a' → de dubbelzetter schrijft een tweelingletter, ik schrijf 'takken' dus met twee letters 'k'.

- **Ook het gebruik van werkwoorden in de tegenwoordige en verleden tijd is een regel.**

TIPS voor mama's en papa's:

- Vraag uw zoon of dochter waarom je een woord zo schrijft. "Hoe weet je dat?" Op die manier moet je kind reflecteren en luidop de regel verwoorden.

3. ONTHOUDWOORDEN

Het woord zegt het zelf, deze woorden moeten de kinderen

onthouden. Vandaar dat we als symbool een fototoestel namen. De leerlingen moeten het woord inprenten.

In het tweede leerjaar leren de kinderen het ei-verhaal en het au-verhaal. De te onthouden woorden zijn in een verhaal gegoten. Verder komen vooral in het vijfde en het zesde leerjaar onthoudwoorden aan bod (woorden met x, y, leenwoorden uit het

Frans en het Engels, ...)

Enkele voorbeelden van onthoudwoorden: blauw, reis, onmiddellijk, zich, accent, extra, ...

TIPS voor mama's en papa's:

- Het leren van onthoudwoorden kan door de woorden herhaaldelijk over te schrijven. Dicter gerust een onthoudwoord. Is het fout? Laat zoon- of dochterlief het woord dan drie keer correct overschrijven.

4. IK ZOEK HET OP...

We stimuleren leerlingen om een woordenboek te gebruiken wanneer ze twijfelen aan de schrijfwijze van een bepaald woord. Dit is een belangrijke attitude.

5. NET ALS ...

Dit noemen we ook wel de analogiestrategie. Leerlingen leren woorden schrijven net als een woord dat ze al kennen. Een voorbeeld: 'journalist' schrijf je net als 'journaal'.

Zeer belangrijk bij deze strategieën is het volgende:

Goede spellers hebben:

- kennis over de spelling van woorden, spellingregels;
- vaardigheden om deze kennis toe te passen en
- attitudes om na te kijken, te reflecteren.

Daar waar ons vorige handboek "Taalsignaal Anders Spelling" enkel focuste op de kennis, wensden we nu eveneens in te zetten op vaardigheden en de attitude om te controleren en te reflecteren. Het verschuiven van deze focus is een krachtig onderdeel van onze nieuwe visie op spellingsonderwijs.

RESULTATEN?

Het is nog wat te vroeg om de effecten van deze vernieuwde aanpak te kunnen meten. De effectiviteit van deze aanpak kunnen we namelijk pas binnen 6 jaar meedelen, wanneer de leerlingen van het eerste leerjaar in het zesde leerjaar zullen zitten en de vruchten plukken van 6 jaar leren en groeien binnen deze nieuwe visie. Toch willen we graag, als kers op de taart, een aantal voorzichtige conclusies trekken waaruit blijkt dat het effect van ons vernieuwd spellingsonderwijs groot is.

Bij het begin van het schooljaar namen we in leerjaren 3 tot en met

6 de genormeerde test "PI-dictee" af. Halfweg het schooljaar deden we dit opnieuw. De resultaten werden in een grafiek gegoten en kan u hiernaast aflezen.

Op de horizontale as leest u de zones af. De resultaten van de leerlingen worden omgezet in percentielen en nadien in 5 zones verdeeld, namelijk A, B, C, D en E. Deze staan achtereenvolgens voor "zeer goed", "goed", "voldoende", "zwakker" en "zwak tot zeer zwak".

Op de verticale as leest u het percentage leerlingen af.

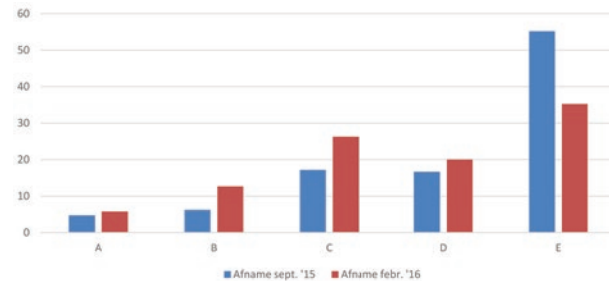
De blauwe balkjes zijn de resultaten van onze leerlingen bij het begin van het schooljaar. De oranje balkjes tonen het percentage leerlingen verdeeld over de verschillende zones na een zestal maand spellingsonderwijs.

Hieruit blijkt dat in september een aanzienlijk percentage leerlingen zwak tot zeer zwak scoort (zone E). Dit resultaat verraste ons niet. We wisten dat onze aanpak niet rendeerd en dat we ons onderwijs over een andere boeg moesten gooien. Ons doel: het aantal leerlingen in zone E drastisch verminderen.

De resultaten na een periode van zes maand spellingsonderwijs volgens onze nieuwe visie zien er dus veelbelovend uit. Niet enkel het percentage leerlingen in zone E slinkt, we zien eveneens een mooie toename van leerlingen binnen zones B, C en D. We hopen op termijn binnen deze zones een mooie GAUSS-curve waar te nemen.

Deze positieve evolutie zet ons aan om nog meer in te zetten op transfer en functioneel spellingsonderwijs.

PI dictee

3. Schrijven

Een laatste onderdeel van schrijven is het luikje schrijftaken. U kent misschien nog wel de opstelwerkjes van weleer? Daar draait het hier om, ware het niet dat de opstellen in een functionele jas gegoten werden en dat er een ruime waaier aan tekstsoorten aan bod komt. Het bieden van krachtig schrijfonderwijs doen we aan de hand van de drie cirkels, die ook benoemd werden bij schrijfmotoriek. Zowel een positief, rijk en veilig schrijfklimaat als betekenisvolle taken zijn onontbeerlijk. Door gerichte ondersteuning krijgen kinderen de nodige hulp en steun om uit te groeien tot goede schrijvers.

Positief, rijk en veilig schrijfklimaat:

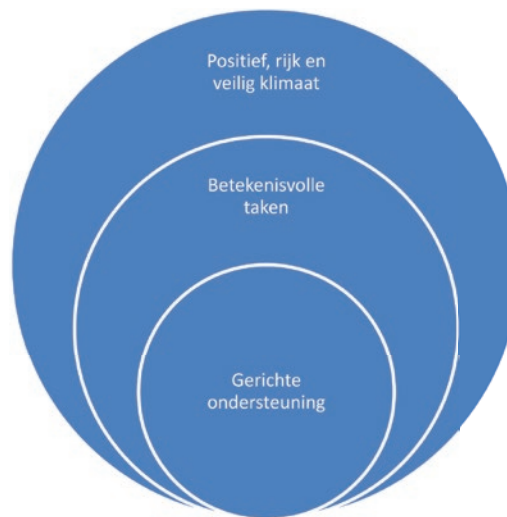
Kinderen moeten zin krijgen om te schrijven, ze moeten gemotiveerd en uitgedaagd worden om te schrijven. Die schrijfkriebels kunnen enkel groeien indien ze zich veilig voelen.

Vooraf dat laatste is belangrijk, wanneer we jonge kinderen steeds op hun fouten wijzen, voelen ze zich onzeker en niet meer veilig en ontnemen we hen het plezier van het schrijven.

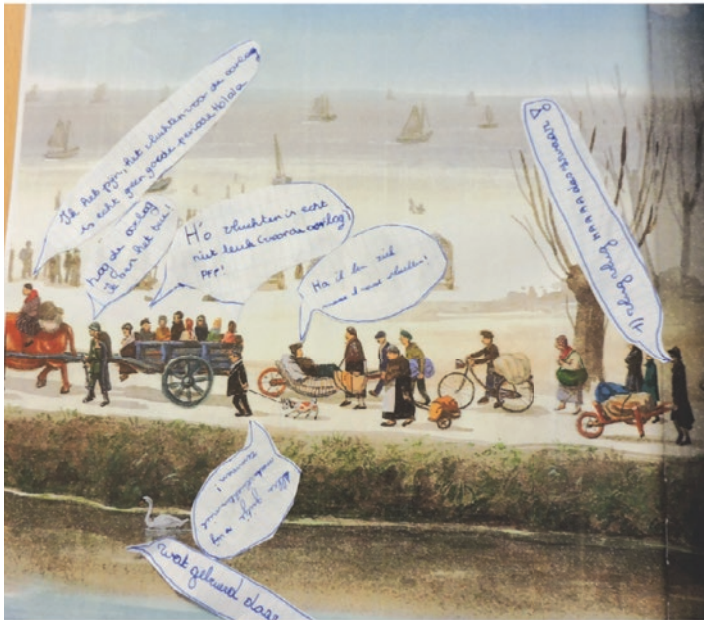
In de onderbouw zetten we daarom sterk in op schrijfmomenten. Dit zijn korte en krachtige momenten waarbij het plezier primeert, de leerlingen gemotiveerd worden en fouten mogen maken.

TIPS voor mama's en papa's:

- Laat uw zoon of dochter plezier beleven aan schrijven. Verras hem of haar zelf eens met een briefje in de brooddoos of in de slaapkamer. Wie weet wordt uw briefje wel beantwoord...
- Ook het schrijven van een boodschappenlijstje, het bijhouden van een dagboek of een bordje op de kamerdeur zijn mogelijke schrijfmomenten.
- Bekrachtig uw kind positief zodat de schrijfmotivatie blijft.
- De focus op correctheid komt later wel...

Schrijfplezier komt op de eerste plaats!
Juf Sarah & juf Chris (2de leerjaar)

Mijn knutselwerk

21/01/2016 | Martin

Deze week hebben we ons knutselwerk gemaakt.
 De leerlingen hebben flessen en dozen gestapeld we hebben dat op een blad getekend.
 Iedereen vond het leuk.
 we hebben er lang aan gewerkt.
 Het zijn leuke knutselwerken.
 Ik had de handen vol houtskool en ook de andere kinderen.
 Er waren veel mooie knutselwerken.
 Ik hoop dat we dat nog gaan doen.
 Ik hoop dat jullie het ook gaan doen.

Betekenisvolle taken:

Wanneer we schrijftaken aanbieden, zorgen we ervoor dat deze taken betekenisvol zijn. Dit wil zeggen dat ze een doel hebben (en dus ook een publiek) en een inhoud. Kinderen maken kennis met heel wat verschillende tekstsoorten. Een aantal voorbeelden van wat er dit schooljaar allemaal geschreven werd: een uitnodiging voor het schoolfeest, een nieuwjaarsbrief, een wedstrijdreglement voor de boekenbeurs, een artikeltje voor de schoolkrant, een oproep voor een school waar niet gepest wordt, een gedicht, een inschrijvingsformulier voor de schoolreis, ... Telkens zijn er lezers die wat geschreven werd, geïnteresseerd zullen lezen. Dit motiveert de schrijvers en verhoogt de betrokkenheid. In het eerste leerjaar gaan de kinderen samen met de juf een briefje schrijven. Op die manier krijgen ze de smaak te pakken om in de toekomst zelf een brief te schrijven. In het tweede leerjaar krijgen de kinderen een structuur aangeboden waarin ze woorden of woorddelen kunnen schrijven of aanvullen. Vanaf het derde leerjaar werken we in de klas met een schrijfsleutel. Dit zijn criteria of items die in de schrijftaak aan bod moeten komen. Denk bij een brief maar aan een aanspreking, een groet. En zo is bij een uitnodiging de plaats en de datum noodzakelijk.

Schrijven is zoveel...

Brieven, uitnodigingen, oproepen, inschrijvingsformulieren, verslagen, moppen, gebeden, recepten, gedichten, instructies, kaartjes, mails, kattenbelletjes, ...

Juf Virginie (3B)

Aan de hand van deze schrijfsleutel leren kinderen reflecteren over hun eigen schrijfsels. Ze lezen hun tekst na en controleren of alle items aan bod komen. We moedigen hen eveneens aan om elkaar te beoordelen en tips te geven om de schrijftaak nog krachtiger te maken. Het is tevens deze schrijfsleutel die de ouders meekrijgen naar huis en die aantoont wat een kind al dan niet onder de knie heeft.

Bij deze schrijftaken focust de leerkracht in de eerste plaats op de inhoud, pas daarna op correctheid. Fouten maken mag!

Als je altijd alles perfect wilt doen, dan heb je je eerste fout al gemaakt...

Juf Elisa (5A)

Schrijven is niet enkel woorden foutloos kunnen schrijven, maar ook een bepaald schrijfdoel voor ogen houden en leren reflecteren over je eigen werkstuk.

Juf Jessi (4B)

"Samen schrijven" is leuker dan alleen!

Juf Nathalie (1B)

Gerichte ondersteuning:

Schrijven is geen gemakkelijk proces. Eerst moet je ideeën verzamelen, daarna moet je deze ideeën nog in een begrijpelijke taal gieten. Komt hier nog bij dat je rekening moet houden met de lezer en met de afspraken die gelden rond ons taalgebruik (beleefdheid, aanspreking, spelling, ...). Uiteraard hebben leerlingen daarbij nood aan ondersteuning en uiteraard wordt hierbij gedifferentieerd. Niet ieder kind heeft evenveel nood aan hulp. Sommige kinderen kruipen meteen in hun pen en schrijven dat het een lieve lust is. Andere leerlingen krijgen niet meteen iets op papier en hebben een duwtje in de rug nodig.

De ondersteuning kan dus allerlei vormen aannemen afhankelijk van de noden van de leerlingen. We onderscheiden 3 fasen bij het schrijven: voor, tijdens en na het schrijven. Bij iedere fase zijn een aantal mogelijkheden om als leerkracht te ondersteunen. Hieronder volgt een opsomming met een aantal voorbeelden.

VOOR het schrijven:

- Samen brainstormen waarover geschreven kan worden.
- Opbouwen van een woordveld zodat leerlingen woordenschat aangereikt krijgen om te gebruiken bij het schrijven.
- Voorbeeldteksten aanreiken, zodat leerlingen bijvoorbeeld weten hoe een recept, of een uitnodiging eruit ziet.
- ...

TIJDENS het schrijven:

- Kinderen die geen woord op papier krijgen helpen om een idee te verzamelen of om de zin te formuleren.
- Vragen naar wat er in de tekst ontbreekt aan de hand van de schrijfsleutel.
- Vragen stellen ter verduidelijking van een stukje tekst.
- Sommige leerlingen kunnen een hulpmiddel zoals een gatentekst aangereikt krijgen.
- ...

NA het schrijven:

- Overlopen van de schrijfsleutel om na te gaan of de items aanwezig zijn.
- Medeleerlingen en/of de leerkracht geven een tip en een top.
- De leerkracht kan samen met de hele klas (of een groepje leerlingen) een tekst bespreken om uit te leren.
- De fout gespelde woorden worden verbeterd binnen een spellingsmoment. Dit kan in groep, in duo, via een klassikaal dictee, ...
- De leerlingen houden een tweede schrijfronde waarbij ze hun tekst kunnen verbeteren. (Ze schrijven of typen hun tekst over.)
- ...

Ik zie nog altijd het glunderende gezichtje van het meisje uit het derde leerjaar, als ik haar een complimentje gaf over haar uitnodiging die ze heeft geschreven. En dan te bedenken dat ze eerst geen woord op papier kreeg.

Ellen Daniels (OCB)

TOT SLOT

Niet enkel de leerkrachten werden het voorbije schooljaar ondergedompeld in een schrijfbad, ook de leerlingen hebben het geweten. Er werd heel wat geschreven en de juffen en meester waren enthousiast! Er werd nog nooit zoveel schrijfplezier beleefd.

Schrijftaken zijn geen sleur meer, maar kunnen best leuk zijn! Ik leerde meer de focus te leggen op de inhoud, de verscheidenheid in taken.

Door de positieve ondersteuning hebben de juf en de kinderen heel wat bijgeleerd en plezier beleefd aan het schrijven.

Juf Katrien (6A)

Doordat we op weg gezet werden, ervoerden we vlugger schrijfplezier.

Leerlingen 6A

Een 'taal'-honger werd gestild door het exploreren en exploiteren van nieuw materiaal. Fijne ervaringen opdoen en delen met elkaar. Super!

Juf Isabelle (3A)

Ook de link naar andere vakken werd zo vaak mogelijk gemaakt: een oproep schrijven rond een thema van wereldoriëntatie, een tekstje in het Frans schrijven, een gedicht schrijven binnen muzisch taalgebruik, een sportopdracht uitschrijven om nadien uit te voeren, een poppenspel uitschrijven om te gaan spelen in de kleuterschool, ... Het schrijven kon niet op!

Dit krachtige onderwijs wensen we in de toekomst verder te zetten zodat uw kinderen uitgroeien tot vaardige schrijvers.

Bedankt om dit schrijfverhaal te lezen. Aarzel uiteraard niet indien u verder nog vragen of bedenkingen hebt of gewoon even van gedachten wil wisselen. (anneleen_spans@hotmail.com)

En vergeet niet: correct leren schrijven duurt een leven lang! Tot slot nog een kort gedicht van Ted van Lieshout dat een mooie aanvulling is bij het voorgaande.

Ik was zo fier en onder de indruk van wat de leerlingen in het Frans op papier zetten. Ze waren steeds laaiend enthousiast dat ze zich mochten 'verwoorden' op papier. Soms was het een individueel schrijfmoment, dan weer een partnerwerk... Het schrijfplezier stond centraal!

"Dans l'écriture la main parle et dans la lecture les yeux entendent les paroles."

Juf Pascale (leerkracht Frans)

*Een schrijvertje schreef
kringen op het water
en wilde weten wat
hij juist geschreven had.
Maar hij was vergeten dat
het de aard is van zijn wezen
dat hij schrijft
maar niet kan lezen.
Dus toen zocht hij
en hij vond mij
en ik las het voor en zei:
O, o, o, o, o, o, o!
Mooi geschreven!
Bis! Bravo!
Ted van Lieshout*

Het team

1. Carine (1a)
2. Peter (Directeur)
3. Elisa (5a)
4. Erna (Leerkracht Sport)
5. Sarah (2b)
6. Mieke (Wo-coach)
7. Nathalie (1b)
8. Chris (2a)
9. Anneleen (Taalcoördinator)
10. Peter (Zorg)
11. Tamara (5b)
12. Bart (ICT)
13. Aagje (Muzo-coach)
14. Chris (Secretariaat)
15. Hilde (Zorgcoördinator)
16. Eva (4a)
17. Charlotte (Sport)
18. Evelyne (6b)
19. Katrien (6a)
20. Marleen (Mentor)
21. Jessi (4b)
22. Isabelle (3a)
23. Pascale (Frans)

Eerste jaar

Tweede jaar

Derde jaar

Vierde jaar

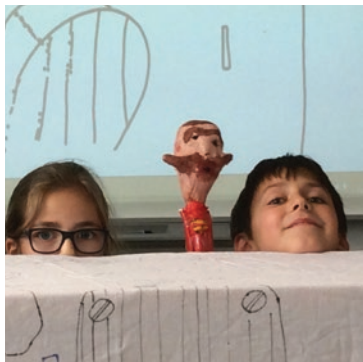

Auditorium

Vijfde jaar

Zesde jaar

